

Euroopa töökohtade uuring 2019: muutused piirkondliku tasandi tööhõivestruktuuris

Sissejuhatus

Üha rohkem on töendeid, et majanduslikud erinevused ELi liikmesriikide eri piirkondade vahel suurenevad. Teatavatel piirkondadel – tavaselt pealinnapiirkondadel ja suurematel linnakeskustel – läheb palju paremini kui teistel. Sellised lahknevused võivad eiramise korral kahjustada sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust. Suurenev piirkondadevaheline ebavõrdsus on üks tegur, mis tekib rahulolematust olemasolevate poliitiliste süsteemidega, ja see omakorda nõrgestab meie demokraatlike süsteemide aluseks olevald sotsiaalseid sidemeid.

Käesolevas aruandes analüüsitsakse muutusi ELi piirkondade tööhõivestruktuurides. Kutsealase ja sektoripõhise tööhõive muutuste ning nende muutuste piirkondlike erinevuste kindlakstegemine võib aidata poliitikakujundajatel mõista, kuidas struktuursed muutused soodustavad piirkondliku majanduskasvu tasakaalustamata mudeleid.

Analüüsits vörreldakse tööhõive kasvu ja kahanemise mudeleid nelja liiki piirkondades: pealinn, muud peamiselt linnapiirkonnad, vahepealsed piirkonnad ja peamiselt maapiirkonnad. See hõlmab ajavahemikku 2002–2017 ja selles käsitletakse 130 piirkonda üheksas suuremas liikmesriigis: Belgias, Tšehhis, Prantsusmaal, Saksamaal, Itaalias, Poolas, Hispaanias, Rootsis ja Ühendkuningriigis. Nendes piirkondades töötab peaegu neli viiest ELi töötajast.

Poliitikataust

Piirkondadel on oluline roll ELi poliitika kujundamises, eelkõige ühtekuuluvuspoliitikas. Piirkonnad on põhiterritorialüksused ELi kogueelarvest peaegu ühe kolmandiku moodustavate poliitikavaldkondade rakendamisel. Seni on EL edukalt täinud oma eesmärki vähendada liikmesriikidevahelisi majanduslikke erinevusi. Suurema majanduskasvu ja regionaalpoliitika kombinatsioon on viimase 15 aasta jooksul toetanud Keska- ja Ida-Euroopa liikmesriikide SKP kiiremat kasvu elaniku

kohta, nagu see võimaldas varem ühinenud riikidel, näiteks Iirimaa, Portugalil ja Hispaania, läheneda majanduslikult Euroopa Ühenduse asutajaliikmesriikidele.

Viimastel aastatel on aga ilmnenedud, et paljudes liikmesriikides on süvenenud lõhe piirkondade majandusliku toimetuleku vahel. Valimistulemused näitavad, et see on üks tegur, mis tekib ELi kodanikes rahulolematust seni tegutsenud parteide suhtes ja soodustab valimistel pettumusest kasu lõikavate populistlike alternatiividte kiiret esilekerkimist.

Peamised tähelepanekud

Kõigis üheksas liikmesriigis on nii elanikkond kui ka tööhõive kasvanud pealinnapiirkonnas palju kiiremini kui sama riigi muudes piirkondades. Aastatel 2002–2017 kasvas tööhõive pealinnapiirkondades 19% vörreldes 10–12%-ga mujal. See kajastus ka suuremas osakaalus riigi majandustoodangust. Londoni, Pariisi ja Stockholmi suurlinnapiirkonnad moodustasid vähemalt 30% oma riigi SKPst.

Pealinnapiirkondi iseloomustab teenindussektori suur osakaal tööhõives. Nendes piirkondades toimus deindustrialiseerimine varem ja kiiremini kui muudes piirkondades ning praeguse teenustepõhisele majandusele üleminiku kontekstis osutus nende varane spetsialiseerumine teenustele kasulikuks. Praegu moodustavad teenused peaegu 75% riikide tööhõivest ja majandustoodangust, ent paljudes pealinnapiirkondades on see osakaal 85% ja rohkem.

Üheksas asjaomases liikmesriigis on tööhõive muutused tervikuna toimunud paremuse poole (rohkem uusi netotöökohti hästi tasustatud ametites), millega on kaasnenud kerge polariseerumine (madalapalgaliste töökohtade tööhõive on kasvanud mõnevõrra rohkem kui keskmisepalgalistel töökohtadel). Sellegi poolest näib, et pealinnapiirkonnad on tööhõive polariseerumise oluline tegur. Teadmistepõhiste teenuste sektori hästi tasustatud ja kõrget kvalifikatsiooni nõudvad töökohad moodustavad ebaproportsionaalselt suure osa, kuid analüüsitud

ajavahemikul on enamikus pealinnapiirkondades kasvanud ka madalapalgliste töökohtade osakaal.

Hoolimata üha suurenevast majanduslikust lõhest pealinnapiirkondade ja muude piirkondade vahel on töendeid selle kohta, et piirkondliku tasandi tööhõivestruktuurid lähenevad Euroopa keskmisele tööhõivestruktuurile. Näiteks Poola põllumajandussektori kiire kahanemine viimastel aastakümnetel ning vastav tööhõive kasv tootmises ja eriti teeninduses on oluliselt soodustanud ülespoole suunatud majanduslikku ja sotsiaalset lähenemist selles liikmesriigis. Riigi eri piirkondade tööhõivestruktuuride ebavõrdsus suureneb, samas kui erinevused liikmesriikide vahel kas vähenevad või jäävad samaks.

Keskmisepalgalised töökohad on köige vastupidavamad nendes riikides ja piirkondades, kus on köige ulatuslikumalt säilinud tööhõive tootmissektoris (Tšehhi, Poola ja mõned Saksamaa piirkonnad).

Poliitikasoovitused

Kuigi EL on edukalt vähendanud liikmesriikide vahelisi majanduslike erinevusi, on sotsiaalne ebavõrdsus jätkuvalt suurenenud ja viimasel ajal on riikide eri piirkondade vaheline kasvav ebavõrdsus muutunud avalikuks ja poliitiliseks probleemiks.

Avaliku sektori investeeringutel, näiteks tööhõivesse avalike teenuste sektoris, on oluline roll piirkondlikult tasakaalustatuma majanduskasvu toetamisel, sest haridus-, tervishoiu- ja avaliku halduse töökohad on tavaliselt keskmisest kõrgema palgatasemega ja geograafiliselt ühtlasemalt jaotunud.

Üheks tasakaalustamata piirkondliku majanduskasvu vastumeetmeeks on peetud piirkondlikku liikuvust, õhutades inimesi liikuma mahajäävatest piirkondadest suurema majanduskasvuga piirkondadesse. Sel juhul tekib oht, et ebasoodsas olukorras olevate piirkondade mahajäämus suureneb veelgi. Piirkondade integratsioonivajadus on sama suur kui üksikisikutel ning veelgi pakilisem nende piirkondade puhul, kus on toiminud tööstuse allakäik või rahvastikukadu.

Arvestades, et suur osa tööst on üha digitaalsem ega sõltu paljudel juhtudel asukohast, on kvaliteetse lairibaühenduse üldine kätesaadavus üks ilmne näide politikast, mis võib aidata tööturul osalemist hajutada. Kvaliteetsed töökohad – sageli töö, mida võib põhimõtteliselt teha kaugtööna või virtuaalselt – on sellegipoolest praktikas pigem koondunud suurtesse linnapiirkondadesse ja tihti just pealinnapiirkondadesse. Ühenduvus on küll kasulik, kuid see saab olla vaid väike osa lahendusest piirkondlikult tasakaalustamata majanduskasvu probleemile.

ELi regionaalpoliitikas tuleks ka edaspidi toetada ebasoodsas olukorras olevaid piirkondi, et need ei jäeks veelgi enam maha piirkondlikest majandusmootoritest. Taristuinsteeringutega tagatakse ühendatus, mis tugevdab eri piirkondade ja piirkonnaliikide vahelisi sidemeid. Investeeringud inimkapitali (näiteks Euroopa Sotsiaalfondi ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi kaudu tehtavad investeeringud) aitavad nende piirkondade üksikisikutel ja ettevõtetel kohaneda muutuvate töökohavajadustega. Selline poliitika võib leevendada riski, et majandustegevus koondub liigsetl teatavatesse piirkondadesse ja teised piirkonnad on territoriaalselt eraldatud.

Lisateave

Aruanne „Euroopa töökohtade uuring 2019: muutused piirkondliku tasandi tööhõivestruktuuris“ on kätesaadav aadressil <http://eurofound.link/ef19036>

Teadusuht: John Hurley

information@eurofound.europa.eu